

Ladislav Babić

Mit o kontinuitetu

Iole inteligentnijem stvoru dođe za povraćati koliko se Hrvatska, Srbija i BiH trude učvrstiti svoju novonastalu državnost pozivanjem na neki povijesni (kvazi)kontinuitet. Naroda, jezika, država i državotvorstva. Da ih odmah razočaram, takvog kontinuiteta naprosto nema, ne postoji, piši kući „propala hipoteza, a kamoli činjenica“. O konstruiranju nacija temeljem zahtjeva elita za objedinjavanjem tržišta, počevši od ujedinjenja malih, lokalnih geografskih područja do nacionalnih država koje dan danas postadoše preuske za narasle zahtjeve i kapacitete liberalnog kapitalizma (dovodeći do globalizacije, sveopćeg miješanja stanovništva i u perspektivi do pretapanja naroda u prirodnu strukturu lišenu svih nacionalnih a posebice nacionalističkih ograničenja – jedinstvenu ljudsku vrstu), već je dovoljno [argumentirano](#). Objektivna povijest, potvrđena tvrdnjama antropologije i genetike, ne poznaje nikave praiskonske hrvatske, srpske ili bošnjačke nacije – a posebice ne u nekim navodno čistim vidovima – temeljem čega bismo izvlačili dalekosežne zaključke koji obično rezultiraju morem krvi. Najteže je vršiti relevantna zaključivanja uronjen u aktualno zbivanje – no dovoljno je imati nešto dobre volje, istinoljubivosti, slobode od robovanja predrasudama i mitovima, da se shvati istina.

Još uvijek smo u tijeku formiranja hrvatske i početka nastajanja bošnjačke nacije*, dok je ona srpska nešto starijeg datuma konstrukcije, ali vrlo daleko od iskona. Iako se u dokumentima mogu pronaći najstariji datumi spominjanja hrvatskog imena, ono do skorijih vremena nikada nije obuhvaćalo sve stanovnike

suvremene države, a koje se elita na sve načine trudi umjesto građanima nazivati Hrvatima. U političkom smislu, to je dakako moguće, u etničkom pak – usred smo konstrukcije hrvatskog naroda kao jedinstvene etničke formacije. Tek krajem 1. svjetskog rata prestala je egzistirati u okvirima raspadajuće A-U monarhije, tzv. „Trojedna kraljevina Hrvatska, Slavonija i Dalmacija“ zasnovana 1868. godine Hrvatsko-ugarskom nagodbom. Daklem se hrvatsko ime nije prostiralo na teritorij današnjih sastavnica RH - Dalmaciju i Slavoniju i njihovo stanovništvo. Kao kuriozitet, i podsjetnik onima koji govore o nelegalnom ujedinjenju države SHS sa Srbijom, jer Hrvatski sabor nikada nije usvojio takav akt, zgodno je spomenuti da Dalmatinski sabor nikada nije razriješio državnopravne veze Dalmacije sa A-U, već je to učinio Hrvatski sabor koji nad njom nije imao nikakvu formalnu vlast! Genetička istraživanja, podržana ne samo činjenicama nego i s malo dobre volje da se shvati kako se ljudski rod od vjeka međusobno miješa, jasno ukazuju da hrvatskog naroda nikada ni nije bilo (kao i drugih naroda kugle zemaljske) do početaka njihove konstrukcije, kada se sve moguće raznolikosti ljudi prisutnih na jednom teritoriju nastoje izravnati, podvodeći ih naposljetku pod jedno ime – narod. Hrvatski, srpski, bošnjački ili engleski – sasvim svejedno. To se čini svim mogućim, zamislivim i nezamislivim načinima koji omogućuju – prvenstveno eliti – lakši život na kontroliranom području. Podjarmljujući ratovima pobijedene, uz kasniju njihovu asimilaciju, unificirajući jezične razlike normiranjem zajedničkog jezika, uvođenjem skupne valute i carina prema drugim teritorijima (dok ih se eventualno ne inkorporira u vlastitu državu; slučaj ukrajinskog Krima na primjer), itd. Pritom sve te promjene bivaju predstavljene kao garant, a u kasnijoj povijesti i dokaz etničkog i državotvornog kontinuiteta. Što stariji narod, što starija i veličanstvenija država koja sa ovom suvremenom uglavnom ima više negoli nategnute povezanosti, to je veće apsolutno pravo koje se polaže na narodno i državno ime, te pravne posljedice koje to nosi. Kojih se u danom trenutku, još lakše odriče no je bilo prihvaćeno, dakako – opet po diktatu elita.

Usred perioda nacije u formiranju, javljaju se paradoksalne situacije. Kaže se da je jezik bitna odrednica naroda, dok istovremeno egzistiraju tri dijalekta kojih se govornici međusobno teško sporazumijevaju, ali se svi oni svrstavaju pod hrvatski jezik. Koji? Onu normiranu štokavsku ijekavštinu, kojoj odričemo varijetetnu povezanost sa okolnim, svima razumljivim različicama, istovremeno inkorporirajući pod zajedničko ime uzajamno teško razumljive dijalekte? Za koje, usput rečeno, postoje zahtjevi u nekih hrvatskih intelektualaca da se proglase zasebnim jezicima ([1](#), [2](#), [3](#))! Kojim onda jezikom govore Hrvati? Kajkavskim, čakavskim, štokavskim ili – hrvatskim? Ako je zajednički jezik osnovni uslov

postojanja nacije (neki autori navode više uslova), sasvim lijepo se uviđa logička zbrka u koju upadaju zastupnici postojanja čakavskog i kajkavskog jezika; zašto ne i čakavske te kajkavske nacije? Iz takvih paradoksa nastoje se izvući promicatelji zajedničkog „hrvatskog jezika“, što ni ne bi bilo loše da imaju u vidu bolje sporazumijevanje državljana, dakako – priznajući njegovu varijetetnost u odnosu na zajednički policentrični jezik. Upravo negiranje te činjenice ukazuje kako im je sporazumijevanje zadnja rupa na svirali, a prvenstveno - okupljanje u jedinstvenu, hrvatsku naciju! Zaista, konstruktorski radovi još uvijek su u tijeku! Citat Gordane Uzelac:

„Nacionalizam je jedan od procesa formiranja nacije, to jest pojava nacionalizma može biti znak odvijanja procesa /re/formiranja nacija.“, („Kad nastaje nacija? Konstitutivni elementi i procesi na primeru Hrvatske“),

u posvemašnjem skladu sa aktualnim zbivanjima, to samo potvrđuje. Dakako da će, usred procesa formiranja hrvatske nacije preostati ono što eliti jedino i odgovara – varijeteta različica zajedničkog policentričnog jezika, jer jedino ona i podrazumijeva lakše sporazumijevanje, promet roba i usluga na teritoriju pod kontrolom vlasti. Tijekom vremena izgubit će se averzija i prema razumljivim različicama srpskohrvatskog jezika, jer neizmijerna žudnja kapitala za širenjem jača je od ograničavajuće želje kratkovidih nacionalista za jezičnim, nacionalnim i inim ograničenjima. Kapital će prerasti ograničenja koja je sam uveo u prilog svoga rasta, jer će mu postati smetnjom.

Istovremeno s rađanjem nacija u Regiji, prisustvujemo i začetku njihovog rastakanja u „kotlu za miješanje“ zvanom EU. Kao što su SAD to uspješno izvele u kraćem, tako će se to desiti u Evropi (a potom i svijetu) u mnogo, mnogo dužem periodu. Regija uvijek kasni u fazi, te je interesantno vidjeti kako će izgledati rezultat kolizije dva paralelno odvijajuća antagonistička procesa – lokalnog formiranja nacija praćenog začetkom njihova izumiranja u širem okružju (da se to sagleda potreban je istančan osjećaj za povijesno vrijeme). Elite koje vode cijelu stvar, nalaze se u prilično škakljivom položaju istovremenog inzistiranja na lokalnim ograničenjima (kako bi učvrstile položaj unutar uzurpiranog unutrašnjeg tržišta) u okružju širih procesa kojima se moraju prilagođavati. Tako se odriču nacionalne valute, ukidaju carine, prihvaćaju neometan protok ljudi, roba i usluga, strancima se smiješe ograničena izborna i politička prava, a unatoč podizanja tenzija nacionalnog ponosa zbog prihvaćanja „hrvatskog jezika“ kao službenog unutar institucija EU, u međusobnoj komunikaciji s inostranstvom služe se

suvremenim pandanom latinštine – engleskom jezikom. Kratkovidno, iz interesa inzistirajući na povijesnom kontinuitetu vlastite etnije i jezika kao njegove bitne komponente, nisu sposobni uvidjeti umiranje i jednog i drugog, kao tek privremenih etapa u socijalnoj evoluciji čovječanstva. Ništa nije besmrtno, kako nastane tako i (iz)umre kada mu napukne čas. Raznorazni narodi skupljeni širom svijeta na isti teritorij, slili su se u američku naciju, sa potomcima sve manje osvrćućim na svoje „korijene“ koji, uostalom, također nisu odvajkada.

Bezbrojni jezici [izumiru](#) svakodnevno širom svijeta, jer nestaju njihovi prirodni govornici – što nasiljem, što prirodnim izumiranjem, što prihvaćanjem suvremene *lingua francae* i još niza razloga, a dugoročno gledano zbog onog najočitijeg (za nezamagljene umove) – potrebe za zajedničkim, svima razumljivim oblikom sporazumijevanja stanovnika globalnog sela, u koje se pretvorila naša planeta. Stoga i učimo strane jezike od najranijeg perioda vlastitog obrazovanja. Izumrli jezici vrlo teško će se revitalizirati u smislu obnavljanja aktualnih govorničkih grupa – svijet za to naprosto ne pokazuje potrebu – što ne znači da nije zainteresiran sačuvati kulturalno naslijeđe niklo na tim jezicima. Naravno da je u općem interesu sačuvati pisane, fonetske, gramatičke i pravopisne karakteristike nestajućih jezika, kako nam oni jednog dana ne bi postali sasvim nerazumljivi i zahtijevali novog Champolliona za dešifriranje. I, dakako, radi razumijevanja velike kulturalne ostavštine – baštine cijelog ljudskog roda - podignute na tim jezicima. Ako je jezik bitna karakteristika naroda, bez koje je nemoguće istoga zamisliti, kako to današnji Srbi ipak prepoznaju svoj nacionalni identitet, unatoč iz javne upotrebe potisnutog slavenosrpskog (zadržao se samo u pravoslavnoj liturgiji)? Jesu li stekli drugi identitet služeći se aktualnom inačicom srpskohrvatskog, zvanom „srpski jezik“ (kako to uopće uspijeva Amerikancima, bez opstojnosti „američkog jezika“)? Jeli ga Vuk Karadžić ugrožavao „nametanjem“ raširenijeg načina sporazumijevanja među narodom; jeli time mijenjao ili ugrožavao srpski nacionalni identitet?; jeli ga svojom reformom učvršćivao ili je naprosto – sasvim jednostavno, bez ikakvih metafizičkih mistifikacija – omogućio većem broju ljudi da se bolje i efikasnije sporazumijevaju no do tada? Dali je u istom smislu bilo upereno i novosadsko prihvaćanje pravopisa zajedničkog policentričnog jezika, uz uvažavanje regionalnih različitosti, ili je tendencija bila obično posrbljivanje? Osjećaju li se Srbi ugroženiji od minimalno različitih varijanti susjednih naroda, a ovi od srpske – negoli su se osjećali prihvaćanjem Vukove reforme? To nije pitanje niti za lingviste, niti za povjesničare, već prije za psihopatologiju politike i kolektivnog mentaliteta formiranog njome.

Čini se paradoksalnim da svi jure na tečajeve angleštine – jer su za svijet, bez njenog znanja naprosto nepostojeći – dok istovremeno na regionalnom nivou postavljaju ograde uzajamnom razumijevanju međusobnim ekskomunikacijama jezika (u osnovi, jednog te istog!), izmišljajući čak i nova slova kako bi pokazali i dokazali svoju navodnu posebnost. Taj prividni paradoks ima sasvim jednostavno rješenje: u globaliziranom svijetu ne može se uključiti u participaciju moći, znanja i vještina bez poznavanja jedinstvenog načina komunikacije ljudi među kojima želiš uspjeti. To je tek preduvjet iza kojeg moraju slijediti talent, inteligencija, obrazovanje i borba za afirmaciju. U svome „selu“ sve se može neizmjerljivo olakšati smanjivanjem konkurencije, postavljajući (realno nepostojeće) psihološke barijere nerazumljivosti i drukčijosti između „nas“ i „njih“. Metodom sasvim razrađenom i uspješnom u lokalnim okvirima, no pokušajte – primjerice - na ovako smiješan, primitivan, neinteligentan i sulud način eliminirati konkurenciju u bilo kojem području ljudske djelatnosti između Amerikanaca i Engleza! Umjesto da se nacionalni književni bardovi bore za što širi prostor uzajamnog razumijevanja koji će im istovremeno omogućiti više čitatelja, veće naklade i prihode, oni se naguravaju o redu za participacije svojih ministarstava kulture. Jer nisu ni Andrići, ni Selimovići, ni Krleže, već najsitniji mogući andrićići, selimovićići i krležićići - s podsvijesnom slutnjom da su to veći „kraljevi“ što im je „selo“ manje.

No, ostavimo se jezika, cilj nam je razgoliti mit o kontinuitetu, navodno od životne važnosti za novostasale regionalne (u povijesnom vremenu svi su oni novostasali) ali i ostale narode svijeta. Fundamentalno otkriće prirodnih znanosti je, da – kontinuiteta nema. On je samo privid koji se javlja na određenom nivou egzistencije materije i prirodnih procesa, dok je u društvenoj sferi naprosto mit koristan elitama za sluđivanje masa radi njihove lakše kontrole. Priroda i njeni procesi, a društveni procesi su u širem kontekstu razmatranja također prirodni, su o osnovi – diskontinuirani. Kao što prijelaz između neutralnog u jonizirani atom nije neprekinut, već se zbiva na diskontinuirani način uslijed neke vanjske pobude, tako su i prijelazi između dviju društvenih struktura, sistema ili država, inicirani raznoraznim uzrocima: od razvoja proizvodnih snaga do interesa agresorske i domaće elite, ili uspjesima društvenih revolucija. Interes uvijek nađe put, ne zanimajući se za neproturječni logički kontinuitet. Svaka čast onome tko pronade neprijepornu i neprekinutu logičku poveznicu između godine 626. kada je [navodno](#) Hrvatski narod „*podložio rimske pokrajine Dalmaciju, Panoniju (bivši Ilirik) te osnovao dvije neovisne kneževine, koje je u Hrvatsko Kraljevstvo ujedinio njegov prvi kralj Tomislav, okrunjen 925. godine. Primorska Hrvatska je, pored Franačkoga Kraljevstva, prva trajna i uređena država u srednjoj Europi.*“

i godine gospodnje 2014-te. Koji to hrvatski narod, u vremenima kada narodi kao profilirane etničke grupacije nisu bili ni formirani, a kamoli uključivali sve one komponente koje se danas žele u nju utrapiti?

„Nijedna nacija nije prirodno nastala. Usprkos povezanosti i bratstva, koje naizgled još uvijek postoji kod malobrojnih, nailazi se izvan uljepšavajuće — književne, povijesne, umjetničke — fikcije, u kojoj uobličavaju svoj identitet, na zastrašujuće povijesne činjenice. Te činjenice pokazuju da su sve nacije nastale političkom samovoljom, pljačkom, intrigama vladara, golim ekonomskim interesima, kombinacijom sirovog nasilja i slučaja.“ (1)

Daklem, od kontinuiteta – ako pod njime ne smatramo periode između političkih samovolja, pljački, intriga vladara, raznorodnih ekonomskih interesa, sirovog nasilja i slučaja – nema ni traga.

Svaki navodni kontinuitet prepun je točaka prekida koji mogu promijeniti smjer političkog, društvenog, ekonomskog pa i kulturalnog razvoja ljudskih zajednica, uključivo i granice teritorija na koji one polažu neupitno pravo. Tvrde li Hrvati (a na sličan način i ostali narodi) kako postoji državotvorni i nacionalni kontinuitet između doseljenih nekršćanskih slavenskih (drugi tvrde, iranskih) plemena, Tomislavova kraljevstva, prihvaćanja kršćanstva u IX stoljeću, Habsburške monarhije, A-U monarhije, NDH, Jugoslavije i današnje RH u ičem drugom, sem što se ljudski život kontinualno odvijao pod različitim vladarima, u različitim državama i političkim sustavima i u različitim društveno ekonomskim formacijama – a vođen isključivo interesima aktualnih elita priklanjajućih se ne državotvornoj ili narodotvornoj, već isključivo interesotvornoj ideji - zaista je krajnje vrijeme da se probude ili zauvijek zaspu. Koliko je rasprostranjeno bezočno manipuliranje mitom o kontinuitetu opstojnosti naroda i države, uz istovremeno bezočno izigravanje same ideje neprekidnosti – što zalučeni narod ni ne primjećuje – pokazuju i slijedeći primjeri.

U navodnom kontinuitetu hrvatske državnosti, veliki „Hrvati“ sasvim izbacuju sedam desetljetnu zajedničku povijest naroda bivše države, što se praktično očituje u školskim udžbenicima, podsjećanjima na taj dio povijesti u medijima, mijenjanima nazivlja ulica i trgova, odnosno uništavanju spomenika NOB. Koja im se nikako ne uklapa u zamišljeni, konstruirani kontinuitet povijesti Hrvata; jedno stoga što se kao socijalna revolucija (element diskontinuiteta društvenog razvoja) nikako ne uklapa u njihovu bajku, i ono značajnije – jer njene tekovine ne

odgovaraju interesima novoformirane kapitalističke elite. Paradoksalno je da ne znaju zauzeti zajednički stav spram NDH, koju bi neki najradije izbrisali iz „kontinuiteta“ hrvatske državnosti, dok se drugi upravo na nju pozivaju kao jedan od njenih elemenata. Srpski nacionalisti također nastoje u smetlište povijesti pobacati duhovna i materijalna sjećanja na ljude, događaje i dostignuća Jugoslavije (ili ih prisvojiti kao isključivo svoja), inzistirajući na njoj kao elementu diskontinuiteta pri svom pozivanju na „kontinuitet srpstva“, tako sami razarajući svoj mit. Svjedoči o tome sve veće uvažavanje dinastije Karađorđevića i njihovih nasljednika – uz primjereno iskazane počasti - kao jedinih pravih nositelja srpstva. Dok BiH državnost visi o tankom koncu koji tek trenutne garancije velikih igrača (prvenstveno SAD) sprečavaju od pucanja – u pokušaju konsolidiranja i učvršćenja nove države obnavljaju se mitovi o velikom srednjevjekovnom bosanskom kraljevstvu, kojega bi valjda suvremena BiH trebala biti nastavljac. Ingerencije i stabilnost ove bivše republike rasturene države više su ličile na onu nezavisnih država negoli njeni građani mogu i sanjati, ponoseći se njenom navodnom neovisnošću. Od razuma, valjda. Umjesto posvećenosti međusobnim kompromisima – a oni znače odustajanje od maksimalističkih zahtjeva sviju uključenih strana – mašta se o kraljevstvima izgubljenima u maglama prošlosti. Taj put vodi samo do provalije, kada će se – zar ne – učiniti odlučni korak naprijed u rješavanju nagomilanih problema!? Nedavno smo evocirali stogodišnjicu jednog takovrsnog koraka. I dok se Rusija srami diskontinuiteta koji je u povijest (ne samo) tamošnjih naroda unijela Oktobarska revolucija, uz sve prisutnije veličanje slave velike Rusije nastoji maknuti sjećanja na sedamdesetak godina svoje povijesti. Novim promocijama dinastije Romanovih kao čuvateljima kontinuiteta ruske veličine, mnogo prihvatljivijih suvremenim elitama od Lenjina, Trockog, Staljina i ostalih revolucionara, gubeći iz fokusa razloge koji su ih i naveli na prevrat. Dakako, iz cjelokupnog dijela nepoćudne povijesti pažljivo se odabiru elementi koji govore u prilog mitu o kontinuitetu *Мать Россия* i njene slave; primjerice Domovinski rat i njegove vojskovođe koji se kao nisu borili za opstanak SSSR-a (daleko mu majka!) nego u slavu Rusije. Kao da se narodi stide revolucionarnih vrenja odričući im svaki legitimitet (posebno kad su završila neuspjehom) i prenebregavajući njihove uzroke, jer ih je teško uklopiti u mitove o beskonfliktnom kontinuiranom razvoju nacija i navodnih njihovih država od „ab ovo“ vremena. Gdje se momenat izlegnuća iz jajeta pomiče što dublje u mračna, nedokaziva, mitska vremena.

Što imaju zajedničko polumitski kralj Tomislav, kralj Držislav koji je u igri šaha navodno založio hrvatske otoke, Petar Zrinski i Krsto Frankopan koji boreći se za očuvanje svojih posjeda – sve u navodnom hrvatskom interesu - komplotiraju i s Turcima protiv domicilne Habsburške monarhije, ban Jelačić – gušitelj mađarske građanske revolucije, kvisling Ante Pavelić (koji je Italiji prepustio Dalmaciju s otocima) i Franjo Tuđman – sem kontinuiteta borbi za interese elita čiji bijahu eksponenti – sa kontinuitetom hrvatske državotvorne ideje, u najprikladnijem mogućem slučaju shvaćene samo kao zastor za prikriivanje stvarnih interesa svojih nositelja? Hrvatska, kao i povijesti drugih naroda, prepune su „idealista“ koji bi i „život dali za ostvarenje svetih nacionalnih ciljeva“, a od njih ni trunčice danas vidjeti nije. Jer idealist će i volonterski raditi za ostvarenje svojih ideala za koje se zaklinje da su opći, a ne s prezriviim podsmijehom odbijati takvu mogućnost vadeći se svojom nadzemaljskom odgovornošću u odnosu na ostale sugrađane. Da, zaista – kod većine, a prvenstveno kod političara – ideali imaju svoju cijenu koju valja naplatiti od onih kojima se prodaju pod krinkom nacionalnih interesa, ojačanih u naivna puka mitovima o kontinuitetu narodnog imena, državotvornosti i državnosti. A to su svi – od Tomislava do Tuđmana i njegovih ovo i inonacionalnih nastavljača mitova – više nego dobro znali.

Cijela ta bajka o navodnom kontinuitetu naroda, jezika, država i državotvorstva neobično naliči histeriji oko istraživanja vlastitog rodoslovnog stabla ili sloganima firmi koji se pozivaju na višestoljetnu tradiciju. Kao – bez korijena si nitko i ništa. Kao – kupujte kod nas, jer naša tradicija je garant kvalitete! Čovjek se naprosto nađe u nedoumici jeli bolje biti Hrvat – pripadnik najstarijeg naroda na svijetu, ili Srbin – pripadnik nebeskog naroda? Mi sami, svaki ponaosob, znamo jesmo li „nitko i ništa“ ili imamo vlastitu individualnost, poslovne i lične uspjehe u životu koje cijenimo, ne poznajući nikoga u krošnji rodoslovlja niže od bake i djeda, eventualno prabake i pradjeda. Niti nas uspjesi dalekih predaka oplemenjuju, niti nas njihova razbojništva prokazuju u negativnom svjetlu, što nikako ne znači da oni najbliži nisu na nas imali utjecaj. Tko je iole pri zdravom razumu, shvaća da tradicija nije apriorni garant kvalitete proizvoda, jer to jedino može biti umješnost njegove izrade – bilo firma stara dva stoljeća ili dva dana. Odatle nije daleko zaključak o irelevantnosti bilo kakvih povijesnih činjenica i mitova o državotvorstvu, na aktualnu kvalitetu usluga koje servis zvani država pruža svojim državljanima. Priupitajte bilo kojeg nekompromitiranog, još živućeg stanovnika Trećeg Reicha, koliko je koristi u svom životu imao od mješavine mitova i činjenica kojima ga je dvanaestak godina hranila njegova država. Taj bi vam mogao razbiti sve iluzije.

DIOGEN pro culture magazine & DIOGEN pro art magazine -ISSN 2296-0929; ISSN 2296-0910

Publisher online and owner, Sabahudin Hadžialić, MSc

E-mail: contact_editor@diogenpro.com / WWW: <http://www.diogenpro.com/>

*O naciji govorim s etničkog stanovišta, kao o narodu, te su to istoznačnice. U perspektivi bi konglomerat bosanskohercegovačkih naroda, mogao prerasti u jednu – bosansku naciju. Trenutno to izgleda fantastičnije od naučne fantastike. No, nikad ne reci – nikad!

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>

NEKOPIRATI